

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

„A fohász része az életemnek!”

Kálloy Molnár Péter 50

Egyikünk se emlékszik arra, hogyan lettünk barátok.

Annyi biztos, a kilencvenes évek elején futhattam össze először Kálloy Molnár Péterrel, s meglehet, hogy Pest egy apró utcájában (a Tüköryben), ahol *Radó Gyula*, Čapek- és Balázs Béla-díjas filmrendező jóvoltából pinceszínház, békebeli kultúrház, egy valóságos közösségi tér működött Komédiium névvel. Gyula előszeretettel trombitálta össze ott a meglátása szerint „valamiben” ügyes, orosz-lánkörmeiket próbálgató ifjú művészeket, írókat, költőket, újságírókat, zenészeket, komédiásokat, s arra is gondolt, hogy a kapcsolati tőke építgetése jegyében irodalmi játékainkra, előadásainkra, „világmegváltó” estjeinkre „lehozza” *Darvas Ivánt*, *Kerekes Évát*, *Mészöly Dezsőt*, *Kern Andrást*, *Gáspár Sándort*. Helyet kaptunk, helyet adtak, helyel kínáltak bennünket.

Abban a korszakban mindketten (KMP & SZZA) elképesztő energiákkal felvértezve, görcsök nélkül – vagy azokat élelmesen titkolva?! – jártunk járatlan és járt utakon egyszerre. Élveztük, hogy üstökösnek kiáltottak ki bennünket, noha ennek később meglett a szakmai böjtje.

KMP hamar sztár lett a Színművészetin, majd az aktuális ígéretként igazolt a Nemzetibe, onnan a Vígszínházba. Jómagam (ejtsd: SZZA) a szép emlékű Andrásy úti MUOSZ-székház patinás iskolájában főszerkesztettem a sulis lapját, ahonnan leigazolt az Esti Hírlap, de a *Szabad Földben* *Bajor Nagy Ernő* mellett is volt szerencsém pallérozódni, majd sajtófőnöknek kértek fel, s mindemellett – Jordán Tamással szövetkezve – az új nemzedék, az underground világ kritikái folyóiratát (Merliner) is megalapíthattam. Nem sokkal később már színházi rendezéseinkről, közös irodalmi estjeinkről adott hírt a média.

Petinek az Oscar-díjas *Röhrig Gézával*, a *Saul fia* főszereplőjével, aki a főiskolás években még inkább írni, rendezni szeretett, volt egy elképesztő vállalása is: színtre vitték, mi több, újra értelmezték a Joyce-féle *A bohócot*, amit a korszak rettegett kritikusa, *Molnár Gál Péter* a *Mozgó Világban* hét oldalon át az egekbe dicsért.

Nem titok, mindketten, Peti és jómagam is élveztek a korabeli sikereket, de nem gondolom – illetve a közeli barátok se szóltak ránk ezért –, hogy elszálltunk volna. Sokat olvastunk, sokat írtunk, színházakban „éltünk”. Füstös lebujszokban filozofáltunk. S a szebbik nem után kajtattunk. Tipikusan kilencvenesévekbeli lé-

tezés volt a miénk. Derülátó, reménykedő, elfogadó, lánglelkű, hajtós. 2020-ból szemlélve: röhejesen naiv.

A *Merlinernek* köszönhető, hogy szerzőtársak lettünk. Peti, költőként, töprengő publicistaként, forgatókönyvíróként is megmutatta magát. (A koronatanú című dokumentumfilmünk forgatókönyvét is együtt jegyezzük, 2010 óta részese-alakítója irodalmi folyóiratom, a Nyugat Plusz történetének.)

Humorista? Mondják ezt is róla, de én nem gondolom annak. A humorista olcsón adja-veszi a poénokat, olyasmi, mint egy poénokra szakosodott utazó ügynök. Peti kínjában nevet. Bohóc – a nagybetűsök közül való! Elvégre egy valamirevaló bohóc sose humorizál. Ő az életet megéli, sebeket szerez, s ha néha maga is megsebez valakit, akkor utóbb azt röstelli.

A nagybetűs BOHÓC amúgy picit mindig magányos, folyton „sír a lelke”, valamelyest önsorsrontó, valamelyest szeleburdi, közben kész a harcra. A túlélés feketeöves nagymestere. Amihez – tragikusan – nem ért: az a talpnyalás...

A BOHÓC látszólag pesszimista. A valóságban azonban javíthatatlanul optimista kell legyen, hiszen másképp hogyan tudná a színpadon, a pódiumon, a *Beugróban* röhögtetni/kiszolgálni a közönséget. Peti lelkében ott kiabál egy gyermek, a feleselő igazmondó Mezőcsátról. *Palya Beával* közös duettjében ki is mondja/énekli ezt: „*Kiabál a gyermek énbennem, / felesel, ha Júdást felmentem, / megint-megint, hogy élnem kell, / kiüvölt, ha nem számolhat el.*”

2020 KMP életében (is) a számvetés éve. Duplán az, mivel betöltötte az ötvenet! Egy krisztinavárosi kávéházban ücsörögve „ünnepeltünk” a maszkos időkhöz illő visszafogottsággal, rágódva a múlton. Petiből szinte ömlött a szó. Az ötvenedik életév fontos korszakhatár, nem lehet félvállról venni. Egy fél évszázadnak kell, hogy legyen súlya. Ez a súly azonban egyszerre nyomasztó teher, és inspiráló, újabb küzdelmekre sarkalló tömeg. Generációs kérdéseket kezdtünk feszegetni. Egy félig-meddig elveszett nemzedékről beszélgettünk. Nem búsongva, de nem is érzelmek, csipet düh nélkül.

KMP: Belőlem nem ölték ki még a mások iránti tiszteletet. A mai napig nem vagyok képes csak úgy berontani egy színházba. Mindenkinek illedelmesen köszönök, nem nézem le a portást, a jegyszedőt, a kellékest. Hiszen ők éppúgy alkotói, láncszemei egy előadásnak, mint a színész. De érzékelem, hogy a fiatalok többsége nem ezt gondolja. Ha valaki öt másodpercig illegeti magát egy szappanoperában, máris azt hiszi, hogy ő *Robert de Niro*. Azért nem mondom *Latinovitsot* vagy *Őzét*, mert tartok tőle, sok pályakezdő már nem is veszi magának a fáradságot, hogy belenézzen, belelapozzon a magyar színháztörténetbe. Amikor én kezdőként beléphettem a Vígszínház büféjébe, szinte lábujjhegyen közlekedtem, nehogy megzavarjam a nagyokat. Ma alig látok ilyen hibbant ifjakat. Mennek a hangos *hellók, csáók, tefigyusok*. Persze, az egész ország ilyen. Az egó számít, az alázat hiánycikk, ami számomra nehezen elviselhető, mert az én nemzedékem még nem így szocializálódott. A miénk a „már nem” és a „még nem” generációja.

Akik utánunk jönnek, azokat a múlt árnyai, a régi reflexek nem kísértik; nincsenek beidegződéseik, skrupulusaik. Az előttünk születettek meg már tudták a dörgeést, tőkét is szereztek. Nekünk viszont csak álmaink, jó ötleteink voltak...

A fölöttünk lévő generáció nem adta át a helyét nekünk. Megbomlott a nemzedékek, a mesterek és tanítványok egymásra épülő, érzékeny rendszere, piti szövetségek alakulnak.

Mindeközben olyasmiken morfondírozunk, hogy vajon elég hajlékonyan reagálunk-e a gyors változásokra, s hogy érdemes-e a közösség érdekeit szem előtt tartva létezni egy olyan korban, amikor mindenki az egóját hizlalja. Hol az egyéni érvényesülés érzékeny, már áthághatatlan határa? Lehet-e valaki még büntetlenül elegáns? Lehet-e valaki még büntetlenül empatikus? Luxus-e a tolerancia? Nem tudom, bennem is itt záporoznak ezek a kérdések, de tanácstalan vagyok. A fölöttünk lévő generáció talán azt gondolja, hogy amikor ők voltak Magyarországon fiatalok, s nem lehetett például akárhová elutazniuk, azzal olyan sokat veszítettek, hogy joguk van most pótolni, amit csak lehet, avagy: „visszaadni a kölcsönt”, beleragadni a biztosba – akkor is, ha azzal károkat okoznak. Talán úgy veszik, nekik ez jár. Az alattunk lévő generáció pedig már megtanult itt érvényesülni, megértették a játékszabályokat, s nem is igen lázadoznak – miért is tennék...

Ami a korosztályomnak megadatott, az a választás lehetősége. Megtartjuk az értékeket, vagy feléljük a múltat? Felvállaljuk a harcot, vagy elfogadjuk, hogy nem tudunk változtatni a sorsunkon? Egy olyan óvatos forradalmárnak, mint amilyen én vagyok, nehezen megy a háborúskodás – sóhajtott föl szégyenkezve, nagyot kortyolva az időközben jegeskávévá alakult kapucsínóból.

SZZA: A *S.Ö.R.*, a *Kövek a zsebben*, a *Beugró*, a *Caveman* mind hatalmas siker, a *Kucót* is imádta a publikum. A szakma elfogulatlan része éppúgy vevő volt ezekre a produkciókra, mint a közönség. Mégis inkább érezlek elégedetlennek, mint büszkének...

KMP: A *Beugró* sikere, a *S.Ö.R.* (*Shakespeare Összes Rövidítve*) döbbenetes, töretlen szériája azért engem is felvillanyoz. De helyén kezelem a dolgokat. Nézd, egy színész, egy művész a mai Magyarországon pária. Olvastam, hogy a *Presser „Pici”* is azt mondta: *a művész utolsó a táplálékláncban*. Lesújtó az egész. Meg az is, ahogy a semmire osztják a szakmai díjakat...

SZZA: Tizenöt éve már, hogy *Kállai Ferenc*, aki azon kevesek egyike volt, aki jogosan, tényleg minden díjat megkapott nagyszerű pályája során, azt nyilatkozta nekem, hogy *„sajnos, egy nagy dobozból csak úgy ömlenek ránk a gratulációk, de ezek pont ennyit is érnek. A gondokról meg senki nem beszél. Arról például, hogy a színházat szinte lenyelte a rendszerváltás, az új világ. S ködösítünk már a színpadon is...”*

KMP: Feri bácsi egy igazi óriás volt, az utolsó egyike. Ahogy *Presser* is egy ikon. De rájuk se hallgat senki. Azt hiszem, a teljesítményt nem kezelik helyén Kelet-Európában. Az egyáltalán nem véletlen, hogy négyszer is nekirugaszkodtam, „leporoltam”, újragondoltam, színre vittem a *Rocky Horror Show*-t. A közön-

ségsiker, az ováció kevésnek bizonyult. Hasonlóan fáj, ami a *Hamlettel* a Tháliában, a *Rómeó és Júliával* Békéscsabán, a *Három nővérrel* a Shure Stúdióban, vagy az Enquist-darabbal (*A nap 25. órája*) történt a Budapesti Kamaraszínházban.

SZZA: Néha azon is eltűnődöm, mekkora apparátus él meg belőlünk, alkotókból. Ilyen kurátorok, olyan bizottsági észosztók, jogvédő irodák, jogászok, menedzserek, titkárok, titkárnők... Mindketten belülről ismerjük azt a budapesti színházat, ahol előbb glancolták ki a második emeleti irodákat a vezetőknek, mint a színészek szüette öltözőit, a varrodát, a hangstúdiót, a színpad a közönség előtt elrejtett zugait. Megesett, hogy a pódiumról nagy rőssel kiviharzó színészt fejbe kőlintotta egy váratlanul lefittyenő faléc.

KMP: Nem tartozom egyetlen szekértáborhoz sem, aminek ára van. Ezt már tudomásul vettem. Napi szélmalomharcot vívunk. De vannak eredményeink, elvitathatalan sikereink – ami sokaknak fáj. Szerencsére.

SZZA: Hiszel Istenben?

KMP: Persze. És nem csak azért, mert nincs más magyarázatom arra, ami körülvesz engem. A fohász része az életemnek.

